

NVEs vedtak

Nedlegging av dam Lonan

Vennesla kommune i Vest-Agder fylke

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Tiltakshaver	Høie Eiendom AS
Referanse	201706990-21
Dato	28.06.2019
Ansvarlig	Gry Berg
Saksbehandler	Kristin Haugen

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Abels gate 9

7030 TRONDHEIM

Region Nord
Kongens gate 14-18

8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvegen. 1B

6800 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Innhold

Sammendrag	1
Søknaden	2
Høring og distriktsbehandling	4
NVEs vurdering	14
NVEs konklusjon og tillatelse	17
Konsesjonsvilkår for nedlegging av dam Lonan	18
Forholdet til annet lovverk	19
Øvrige forhold	19
Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven	19
Vedlegg	21

Sammendrag

Høie Eiendom AS søker om nedlegging av dam Lonan i Høievassdraget. Dagens demning er bygget mellom år 1918 og 1922 og det ble tatt ut vann herfra frem til 1970-tallet. Eiendomsselskapet ønsker ikke lenger å holde demningen vedlike, og har søkt om nedlegging iht. vannressursloven § 41. Det er gjort forsøk på at andre kan overta. Demningen er 6,5 meter høy med en kronelengde på ca. 100 meter. Den er bygget i stein og er klassifisert etter damsikkerhetsforskriften i konsekvensklasse 2. Lonan benyttes som badeplass og er viktig i lokal sammenheng. Riksvei 9, Setesdalsveien, krysser gjennom magasinet og noen bolighus har utsikt mot vannet. Nedlegging av dam Lonan er tidligere vurdert konsesjonspliktig etter vannressursloven. Nedleggingen er planlagt ved at demningen fjernes i sin helhet. Dersom det er fjernet fjell til bunnluken vil det etableres en terskel for ikke å senke et ev. vannspeil. Det antas at det blir et gjenstående vannspeil på ca. 20 000 m² mot dagens ca. 100 000 m² når magasinet er fullt. Ved behov for plastring gjøres det med stein fra demningen, resten av massen deponeres i godkjent deponi eller avhendes.

Vennesla kommune uttaler at de ikke ønsker å ta over eierskapet til dammen, men de ønsker ikke at dammen blir nedlagt. De mener at dammen kan være viktig for flomdemping i vassdraget. Dersom dammen likevel fjernes, bes de om at det settes en rekke vilkår til nedleggingen. **Kristiansand kommune** mener at det må utredes om dammen har en flomdempende effekt. De mener at dammen ikke kan legges ned hvis det fører til større flommer nedstrøms. **Vest-Agder fylkeskommune** uttaler at dam Lonan ikke er viktig regionalt. De mener likevel at den har verdi for lokalt friluftsliv.

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder uttaler at dammen er viktig i lokal sammenheng for, særlig for friluftsliv og rekreasjon, men også for dyre- og planteliv. De sier samtidig at dammer som ikke er i bruk bør fjernes og det bør sikres toveis fiskevandring forbi damstedet. **Statens vegvesen** - region sør uttaler at en nedtappingstid på 30 dager kan være for kort for å unngå setninger i fyllingen, og at fyllingen og Rv 9 må overvåkes ved nedtappingen. **Grunneiere** til vannet og **Stemmen Vel** er imot at dammen fjernes og mener at Høie Eiendom AS bør ta den økonomiske belastningen med å renovere dammen og revurdering.

NVE mener at det kommer klart frem av vannressursloven at tiltakshaver har rett til å legge ned demninger som ikke lenger er i bruk og de ikke ønsker å vedlikeholde. Det er kun i helt særskilte tilfeller at en nedlegging kan nektes. De aller fleste tiltak i vassdrag vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon til tiltaket må de samlede ulempene ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempene til et akseptabelt nivå.

NVE mener at dam Lonan er viktig lokalt og for enkelte husstander, men dette hindrer ikke nedlegging etter loven. NVE mener at fjerning av magasinet ikke vil ha noen nevneverdig innvirkning på flomforholdene i Høyevassdraget. Om lag 1/5 av vannspeilet i Lona vil bestå etter nedleggingen. Områder som i dag er neddemt vil fremstå som golde en tid etter nedtappingen, og det kan være behov for å gjøre landskapsmessige tilpasninger og tilrettelegge for hurtig revegetering for å redusere virkningene av tiltaket. Demningen er et teknisk-industrielt kulturminne av lokal karakter, knyttet til industrimiljøet ved Høie fabrikker, og fylkeskommunen ønsker å dokumentere dette. Det er behov for overvåkning av ev. setninger i Rv 9 ved nedtapping av magasinet.

§ 41 i vannressursloven sier at konsesjon til nedlegging skal gis så fremt ikke særlige grunner taler imot. I denne saken har ikke NVE funnet særlige grunner som taler imot nedlegging av dam Lonan. NVE gir Høie Eiendom AS tillatelse etter vannressursloven § 8, jf. § 41, til å legge ned dam Lonan. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

NVE minner om at det fortsatt er mulig for andre å overta damanlegget i henhold til vannressursloven § 42.

Søknaden

NVE har mottatt følgende søknad fra Høie Eiendom AS, datert 19.10.2017:

«Søknad om konsesjon for nedlegging av dam Lonan

Viser til NVE vedtak datert 19.6.2015 med ref. 201302950-15 vedrørende vurdering av konsesjonsplikt ved nedleggingen av dam Lonan. Høie Eiendom AS ønsker å legge ned dam Lonan i vannet Lona i Vennesla kommune i Vest-Agder fylke, og søker herved om følgende tillatelse:

Etter vannressursloven, jf. §§ 8 og 41, om tillatelse til:

- å legge ned dam Lonan.

Nødvendig opplysninger om nedleggingsplanene fremgår av vedlagte søknadsdokument.»

Nedlegging av dam Lonan, hoveddata

TILSIG

Nedbørfelt	km ²	5,6
Spesifikk avrenning	l/(s·km ²)	33,9
Middelvannføring	l/s	190

MAGASIN

Magasinvolum	mill. m ³	0,32
HRV	moh.	ca. 203,12
LRV	moh.	ca. 198,0

Om søker

Høie Eiendom AS, org.nr. 925 336 270, er eier av dam Lonan. De overtok eiendommene til Høie fabrikker, inkludert flere vassdragsanlegg, etter at produksjonen der ble lagt ned. De er ikke grunneiere til damområdet.

Beskrivelse av området

Dam Lonan demmer opp vannet Lona som ligger i Høyebekken i Otravassdraget og tilhører vassdragsnummer 021.A2Z. Det har antagelig vært en demning ved Lona fra en gang på 1800-tallet for bruk til sagbruksvirksomhet. Dagens demning ble bygget mellom 1918 og 1922 for lagring av driftsvann og for kraftforsyning til Høie fabrikker. Den er en steinfyllingsdam av naturstein med støpt plate på vannsiden og støpt damkrone. På 60-tallet ble demningen bygget på for å kompensere for tapt magasinkapasitet ved anlegg av Rv 9 på fylling gjennom vannet. Høyden på demningen er 5,4 meter og lengden 109 meter. I følge bunnkotecartet fra 1918 som ligger ved søknaden er magasinet areal på 100980 m². Nedtappet er arealet på ca. 25000 m². På grunn av fyllingen til Rv 9 gjennom magasinet, er det estimert et resterende to- eller tredelt vannspeil på 20 000 m² når dammen fjernes. Magasinet har ikke vært i bruk siden 1970-tallet. Dammen har konsekvensklasse 2, det vil si at det kan forekomme betydelige konsekvenser ved brudd. Det ligger noen bolighus, et verksted og en bensinstasjon i tilknytning til vannet. Det er også anlagt en rasteplass langs Rv 9, Setesdalsvegen, her. Landskapet er småkupert og vannet som nærmest fyller dalbunnen danner et naturskjønt landskapsrom sett fra Rv 9.

Teknisk plan

Nedtappingen gjøres ved å åpne bunnluken og over et tidsrom på minimum 30 dager for å påvirke veifyllingen minst mulig.

Dammen fjernes i sin helhet.

I følge søknaden ligger bunnlukekanalen på luftsiden på ca. kote 197,5. Det antas at bunnluken på vannsiden er etablert på ca. kote 198. Senkning av vannstanden ved damstedet til ca. kote 198 antas å tilsvare naturlig vannstand i Lona i henhold til bunnkotecart fra 1918. Dersom det er sprengt i fjell til et lavere nivå, vil det bygges en fast terskel i dette nivået. Hvis det ved riving av dammen viser seg at naturlig utløpstærskel i det vesentlige fortsatt består, eller hverken landskaps- eller fiskeforhold tilsier noe behov for terskel, så vil det ikke bli støpt noen terskel.

Anleggsveier og rigg

Tiltaket ligger nært riksvei og fylkesvei/Setesdalsvegen og det vil ikke bli behov for nye permanente veier. Det kan bli aktuelt å tilrettelegge for midlertidig transport mellom det eksisterende veinettet og dammen. Normal veibredde for eventuell midlertidig vei gjennom riggområde er ca. 4 m. Det må påregnes at det kan bli nødvendig å fjerne noe vegetasjonen innenfor riggområdet.

Ved rehabilitering av bunnluke i 2002, ble magasinet senket. Det er i den forbindelse opplyst at langs dammen forøvrig er det sand /grusforekomst og at man benyttet dette som farbar adkomst bort til luka.

Det vil bli behov for et riggområde for anleggsaktivitet i forbindelse med rivearbeidene. Riggområdet planlegges omkring damområdet, der det vil bli ryddet vegetasjon. Det kan bli behov for mellomlagring av sorterte masser og rivningsmateriale før benyttelse/bortkjøring. Det vil bli behov for noe tungtransport i forbindelse med borttransportering av rivningsmasser.

Massetak og deponi

Overskuddsmasser skal stilles til disposisjon for privat bruk eller andre godkjente formål etter avtale. Det skal tilstrebes lokal deponering av massene. Forslag til deponi av eventuell ren betong og naturstein fra damfylling er på magasinsiden av dagens dam. Se vedlagt kart. Betong, armering og eventuelt annet stål (som luke) kildesorteres og kjøres til godkjent mottak på Støleheia.

Eventuelle forurensede masser eller avfall vil håndteres i detaljplanfasen. Det kan også bli behov for et midlertidig deponi innenfor riggplassen.

Arealbruk

Tiltaket medfører tilbakeføring av neddemmet og bebygget areal til de opprinnelige eiendommene på ca. 75 000 m².

Riggplass inkludert midlertidig anleggsvei vil utgjøre ca. 8000 m².

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Området er LNFR i kommuneplanens arealdel. Selve vannspeilet er avsatt til formålet «*Bruk og vern av sjø og vassdrag med tilhørende strandsone*».

Vannforvaltningsplaner for Agder

Vannforekomsten «*Høyebekken, oppstrøms minikraftverk*», med ID 021-853-R er registrert i Vann-Nett uten definert økologisk tilstand med langtransportert forurensning i form av sur nedbør som eneste påvirkning. Det eneste foreslåtte tiltaket er tiltak mot sur nedbør.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt regionale og lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 31.5.2018 sammen med representanter for søkeren, Vennesla og Kristiansand kommuner, Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder, grunneiere til vannet og andre interessenter. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Høringspartenes uttalelser er oppsummert av NVE. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og NVEs nettsider.

NVE har mottatt følgende uttalelser til søknaden:

Vennesla kommune har behandlet høringen i **bygg- og miljøutvalget** i møte **11.1.2018** og i **plan- og økonomiutvalget** i møte **16.1.2018**, og i begge utvalgene enstemmig vedtatt rådmannens innstilling. Fra sammendraget i rådmannens innstilling gjengis følgende:

«...Rådmannen anbefaler ikke overtakelse av damanlegget. En fraråder også nedlegging på grunn av at vannet er viktig for utøvelse av friluftsliv og rekreasjon. Det er også en usikkerhet i forhold til dammens virkning for flomdempning. Dersom det gis konsesjon, må NVE sette avbøtende vilkår (viser til rådmannens vedtak punkt 3).

Rådmannens forslag til vedtak

- 1. Vennesla kommune ser seg ikke villig til å overta nåværende damanlegg på grunn av de store økonomiske forpliktelsene en overtakelse vil påføre kommunen.*
- 2. Vennesla kommune mener at en nedleggelse av dam Lonan kan føre til nevneverdig skade og ulempe for allmenne og private interesser, og fraråder omsøkt nedleggelse.*

3. *Dersom NVE mot formodning gir konsesjon for nedlegging av dammen, forutsetter kommunen at (det) settes minst følgende vilkår i konsesjonen for å motvirke skader eller ulemper for allmenne eller private interesser;*

- *Det opprinnelige vannspeilet i Lona må bestå.*
- *Området må sikres, ryddes og tilbakeføres med rask vegetering.*
- *Private tekniske anlegg må ivaretas.*
- *Sikre at nedleggelsen ikke gir økt flom/oversvømmelse nedstrøms anlegget.*
- *Mest mulig av utløpsterskelen må bestå, minst til opprinnelig nivå.*
- *Det tilrettelegges for fiskevandring.*
- *Det anlegges stier ned til nytt vannspeil.*
- *Det anlegges nye badestrender og fiskeplasser.*
- *Del av dammen gjensettes som kulturminne.*
- *Stein fra dammen benyttes til prosjekter innenfor området, f.eks. steinsetting av strandkant.»*

Kristiansand kommune uttaler i brev av **15.12.2017** at det er flomutsatt bebyggelse nedstrøms dam Lonan i Kristiansand kommune og mener at søknaden i for liten grad belyser problemstillinger knyttet til flomutsatt bebyggelse og infrastruktur, fisk og friluftsliv ned til utløpet i Otra. De opplyser at bebyggelsen langs bekken er tilpasset den regulerte vannføringen. De mener at nedlegging av demningen har betydelige samfunnsmessige konsekvenser i form av mindre flomdempning. Høiebekken er en viktig gytebekk for laks og sjøørret. De mener at Høiebekken kan tørrellegges sommerstid dersom reguleringen fjernes og at nedleggingen vil utløse behov for flomsikringstiltak.

Vest-Agder fylkeskommune har behandlet høringen i **hovedutvalg for samferdsel, areal og miljø** i møte **24.1.2018** og **fylkesutvalget** i møte **30.1.2018**, og i begge utvalgene enstemmig vedtatt fylkesrådmannens forslag til vedtak. Fylkesrådmannens forslag til vedtak lyder:

«...

- *Vest-Agder fylkeskommune mener at en nedlegging av dam Lonan ikke berører regionale interesser.*
- *Vest-Agder fylkeskommune vurderer at det er knyttet sterke lokale interesser til dam Lonan. Dersom det gis konsesjon bør det settes vilkår om opparbeiding av stier ned til nytt vannspeil, tilrettelegging for bade- og fiskeplasser, tiltak for rask revegetering, sikring av toveis vandring for fisk og eventuelt vilkår om opprettholdelse av flomdempende effekt.*
- *Dersom det gis konsesjon ber fylkeskonservatoren om å holdes informert om fremdriften i arbeidet for å kunne dokumentere dammen når den blir synlig ved nedtapping av vannet.»*

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder uttaler i brev av **13.12.2017** at en fjerning av dammen vil være negativt for lokalt friluftsliv og rekreasjon. Fjerning av dammen vil være positivt for fiskevandring både opp og ned i vassdraget. De anmoder NVE om å gjøre en faglig utredning av dammens effekt som flomdempende anlegg. Hvis utredningen viser at dammen har eller kan få en nevneverdig effekt som dempningsmagasin bør det søkes løsninger der denne funksjonen ivaretas.

Statens vegvesen – Region sør uttaler i brev av **4.12.2017** at grunnforholdene ikke er kjent og det er usikkert om en nedtappingsperiode på 30 dager vil være tilstrekkelig til å unngå setningsskader i Rv 9. Det er derfor viktig at fyllingen og veien observeres regelmessig i nedtappingsperioden.

Stemmen Vel ved **Nils Olaf Wehus** uttaler i brev av **20.11.2017** at det er viktig for beboerne i området at landskapets estetiske kvaliteter blir ivaretatt. De viser til økt flomfare ved utbygging på Støleheia oppstrøms tiltaket og at det sammen med nedlegging av demningen vil føre til økt flomfare nedstrøms. De mener at Høie Eiendom AS har så stor fortjeneste av eiendommene at de bør la demningen stå.

Ruth og Terje Brenna uttaler i brev av **20.11.2017** at de bor ved dammen og har privat avløpsrenseanlegg som i dag går ut i Lona på frostfritt dyp. De ber om at avløpsrøret forlenges vederlagsfritt. De har vannforsyning fra boret grunnvannsbrønn og ber om at ev. virkninger av tiltaket på denne utbedres vederlagsfritt. De ber også om at det tas hensyn til en mulig verdireduksjon av boligeiendommer ved nedleggingen.

Berit og Ragnar Dalane uttaler i brev av **2.12.2017** at de er imot fjerning av demningen. De har utsikt til Lona fra sitt hus, og en nedtapping vil gi forringet utsikt og luktproblemer som vil senke verdien på huset. De mister også en fin badeplass og muligheten for hagevanning fra Lona.

Søkers kommentarer til høringsuttalelsene

Søker har kommentert uttalelsene i notat av **24.5.2018**. Svarene gjengis som følger:

Til Ruth og Terje Brenna:

«1. Det foreslåtte tiltaket var kjent allerede ved installering av Biovac anlegget og tilhørende avløpsrør. Forlengelse av avløpsrøret til frostfri vann/bekk anses derfor ikke som søkers ansvar.

Kapittel 3.8.2, Ferskvannsressurser: «Lengden på det private avløpsrøret til Biovacanlegget fra 2010 vil bli for kort ved nedtapping (Brenna 2011). Grunneiere og Stemmen vel var imidlertid allerede i 2008 klar over planene om å legge ned dam Lonan (Klev 2008).»

2. Ref «Søknad om konsesjon for nedleggelse av dam Lonan», kapittel 3.3 Grunnvann.

Konsekvens av tiltak for borehull vurderes til å være ubetydelig. Det anses derfor ikke nødvendig med utbedring. Grunnvannstanden vil ved en nedlegging av dam Lonan ikke bli lavere enn det den var før neddemming av Lonan. Høie Eiendom vil derfor ikke påta seg ansvar for utbedring av grunnvannsbrønner.

3. Ref «Søknad om konsesjon for nedleggelse av dam Lonan», kapittel 3.10

Samfunnsmessige virkninger. Her står det at fjerning av dammen kan redusere områdets attraktivitet for beboere, boligkjøpere, turister og folk som søker rekreasjon. Omfanget vurderes som lite. Derimot vurderes fjerning av en mulig risiko for dambrudd som svært positivt. Samlet vurderes konsekvensen av nedleggelse av Lonan som stor positiv konsekvens. Høie Eiendom tar derfor ikke noe ansvar for verdireduksjon fordi vannspeilet er tilbakeført til opprinnelig nivå.»

Til Berit og Ragnar Dalane:

«Ref «Søknad om konsesjon for nedleggelse av dam Lonan», kapittel 3.10 Samfunnsmessige virkninger. Her står det at fjerning av dammen kan redusere områdets attraktivitet for beboere, boligkjøpere, turister og folk som søker rekreasjon. Omfanget vurderes som lite. Derimot vurderes fjerning av en mulig risiko for dambrudd som svært positivt. Samlet vurderes konsekvensen av nedleggelse av Lonan som stor positiv konsekvens.

Ved å nedlegge dammen vil neddemmet område bli tørrlagt og dette området bør overlates til naturlig revegetering. Plastring of tiltak for naturlig revegetering skal utføres om nødvendig. (ref Sammendrag). Naturlig revegetering er å foretrekke da faren for spredning av uønskede arter reduseres. (ref Kapittel 4.1 Planlagte avbøtende tiltak)

Kapittel 3.6 Landskap: «Selv om det skulle benyttes naturlig revegetering forventes det allikevel en rask kolonisering av pionervegetasjon som vil gi området et grønt preg. I forbindelse med senking av Dyrkornvatnet våren 2016 (etter over 100 års oppdemming) spiret materiale som lå i bunnsubstratet i neddemmet område allerede på høsten samme år. Erfaring med at organisk materiale spirer raskt etter lang tids neddemming er også gjort av andre regulanter.»

Høie Eiendom opprettholder planene for nedleggingen slik det framkommer i søknaden.»

Til Stemmen Vel v/Nils Olaf Wehus:

«Uenighet rundt Swecos vurderinger er notert.»

Til Statens vegvesen:

«Ref «Søknad om konsesjon for nedleggelse av dam Lonan», kapittel 3.10, Samfunnsmessige virkninger; så er setningsskader vurdert. Det er også vurdert av søker dithen at eventuelle setningsskader ikke er søkers ansvar.

Ref «Søknad om konsesjon for nedleggelse av dam Lonan», kapittel 3.10; «Setningsskader i vegfylling er mulig dersom fyllingen står bratt ned i vannet og har tette egenskaper som silt og leire. Årsaken er at poretrykket i fyllingen da ikke vil reduseres like hurtig som vanntrykket mot fyllingen (Statens vegvesen 2014 B). Lona har imidlertid hatt lav vannstand og vært senket noen ganger etter at vegfyllingen ble anlagt. I tillegg har Høie hatt en rettighet til regulering som ikke har vært benyttet siden 70-tallet. Eventuelle setninger må ha oppstått i disse tilfellene. Søker mener derfor at dersom nye setninger oppstår på vegfyllingen etter en permanent nedsenking og tilbakeføring av området, så er dette ikke søkers ansvar.»

Observasjon av fylling/veg under nedtapping bør likevel kunne gjennomføres. Ansvar for utbedring av eventuelle skader anses likevel ikke som søkers ansvar. Statens vegvesen kan informeres om når vannstanden senkes og holde fylling/veg under oppsikt.»

Til Kristiansand kommune:

«1. Ref «Søknad om konsesjon for nedleggelse av dam Lonan», kapittel 3.4.2 Flom. Kapittelet vurderer flomsituasjon før og etter en evt nedleggelse av dam Lonan. Tiltaket vurderes til å ha liten negativ til ubetydelig konsekvens for flomforholdene.

Høie Eiendom kan få utført en flomanalyse der flomdempning i Lonan, gitt ulike forutsetninger, blir vurdert.

2. Det er i planene tatt med at dersom det må anlegges en støpt terskel i utløpet så skal denne ha form slik at den ikke hindrer utvandring av fisk.

3. Vannføringen ut av Høiebekken vil følge vassdragets vannføringsregime fra uregulert felt (naturlig tilstand).

4. Ref «Søknad om konsesjon for nedleggelse av dam Lonan», kapittel 3.4.2 Flom vurderer flomsituasjon før og etter en evt nedleggelse av dam Lonan. Tiltaket vurderes til å ha liten negativ til ubetydelig konsekvens for flomforholdene.»

Til Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder:

«Ref «Søknad om konsesjon for nedleggelse av dam Lonan», kapittel 3.4.2 Flom, vurderer flomsituasjon før og etter en evt nedleggelse av dam Lonan. Tiltaket vurderes til å ha liten negativ til ubetydelig konsekvens for flomforholdene.

Høie Eiendom kan få utført en flomanalyse der flomdempning i Lonan, gitt ulike forutsetninger, blir vurdert.

Ytterligere undersøkelser rundt flomforholdene gjøres dersom NVE anbefaler dette.

Søknad om nedleggelsen er utarbeid på bakgrunn av vurdert konsesjonspliktig av NVE (2015) begrunnet mulige konsekvenser for allmenne interesser.»

Til Vennesla kommune:

«Punkt 1 og 2 tas til etterretning.

Punkt 3:

- *Det opprinnelige vannspeilet i Lona må bestå*

Svar fra Høie: «Opprinnelig vannspeil» tolkes til å bety vannspeilet før reguleringen ble etablert. Dette vil si at det opprinnelige vannspeilet er vannspeilet uten dam. Ved nedleggelse av dam Lonan vil vannstand og vannspeilet slik det opprinnelig var bestå.

Kapittel 4.1 Planlagte avbøtende tiltak: «Dersom naturlig utløpsterskel ble senket i forbindelse med anleggelse av bunnluken reetableres naturlig nivå med en eventuell støpt betongterskel i område ved eksisterende dam.»

Området må sikres, ryddes og tilbakeføres med rask revegetering.

Svar fra Høie: Ved å nedlegge dammen vil neddemmet område bli tørrlagt og dette området bør overlates til naturlig revegetering. Plastring og tiltak for naturlig revegetering skal utføres om nødvendig. (ref Sammen drag). Naturlig revegetering er å foretrekke da faren for spredning av uønskede arter reduseres. (ref Kapittel 4.1 Planlagte avbøtende tiltak)

Kapittel 3.6 Landskap: «Selv om det skulle benyttes naturlig revegetering forventes det allikevel en rask kolonisering av pionervegetasjon som vil gi området et grønt preg. I forbindelse med senking av Dyrkornvatnet våren 2016 (etter over 100 års oppdemming) spiret materiale som lå i bunns substratet i neddemmet område allerede på høsten samme år. Erfaring med at organisk materiale spirer raskt etter lang tids neddemming er også gjort av andre regulerter.»

- *Private tekniske anlegg må ivaretas*

Svar fra Høie: Det anses ikke som Høies ansvar å ivareta private tekniske anlegg. Eks Biovac anlegg tilhørende Brenna ble dette installert i 2010 da prosessen rundt mulig nedleggelse av dam Lonan allerede var kjent.

Kapittel 3.8.2, Ferskvannsressurser: «Lengden på det private avløpsrøret til Biovacanlegget fra 2010 vil bli for kort ved nedtapping (Brenna 2011). Grunneiere og Stemmen vel var imidlertid allerede i 2008 klar over planene om å legge ned dam Lonan (Klev 2008).»

Brønner/grunnvann: Ref «Søknad om konsesjon for nedleggelse av dam Lonan», kapittel 3.3 Grunnvann. Konsekvens av tiltak for borehull vurderes til å være ubetydelig. Det anses derfor ikke nødvendig med utbedring. (jfr. svar på kommentarer fra grunneiere)

Grunnvannstanden vil ved en nedlegging av dam Lonan ikke bli lavere enn det den var før neddemming av Lonan.

- *Sikre at nedleggelsen ikke gir økt flom/oversvømmelse nedstrøms anlegget*

Svar fra Høie: Høie Eiendom kan få utført en flomanalyse der flomdempning i Lonan, gitt ulike forutsetninger, blir vurdert.

- *Mest mulig at utløpsterskelen må bestå, minst til opprinnelig nivå*

Svar fra Høie: Dette hører sammen med første bulletpunkt.

- *Det tilrettelegges for fiskevandring*

Svar fra Høie: Kapittel 4.1 Planlagte avbøtende tiltak: «Dersom fiskevandring antas å ha vært naturlig forekommende på tiltaksstrekningen, skal terskler utformes slik at fiskevandring kan finne sted.»

I kapittel 4.2 Mulige avbøtende tiltak er det beskrevet at innløpene til Lonan defineres der dette er behov. Dette gjelder gjennom eventuelle avsetninger og vil sikre eventuell opprinnelig fiskeutvandring.

- *Det anlegges stier ned til nytt vannspeil*

Svar fra Høie: Kapittel 4.2 Mulige avbøtende tiltak: «Det kan etableres stier ned mot det nye vannspeilet. Slikt tiltak begrenser seg til å etablere stiene, og omfatter ikke videre drift og vedlikehold.»

- *Det anlegges nye badestrender og fiskeplasser*

Svar fra Høie: Kapittel 4.2 Mulige avbøtende tiltak: «Det kan etableres strand og/eller fiskeplass ved det nye vannspeilet, f. eks. ved bruk av dagens avsatte grus- og sandsedimenter like innenfor dammen. Slikt tiltak begrenser seg til å etablere plassene, og omfatter ikke videre drift og vedlikehold.»

- *Del av dammen gjensettes som kulturminne*

Svar fra Høie: Det er fullt mulig å gjensette del av dammen som kulturminne dersom dette godkjennes. Dog må det som settes igjen ikke representere noen fare for sikkerheten for 3. person.

- *Stein fra dammen benyttes til prosjekter innenfor området. F.eks. steinsetting av strandkanten.*

Svar fra Høie: Det er fullt mulig å benytte stein fra dammen til prosjekter. Prosjektene dette gjelder må planlegges og ansvarlige må bestemmes slik at senere uttak av et eventuelt stedlig deponi ikke blir tiltakshavers ansvar. Tiltakshaver forutsetter at området er ferdigstilt når arbeidene er avsluttet.»

Til Vest-Agder fylkeskommune:

«Punktene er registrert

Første punkt: Det er enighet i at nedlegging av dam Lonan ikke berører regionale interesser.

Andre punkt: Kapittel 4.1 Planlagte avbøtende samt kapittel 4.2 Mulige avbøtende tiltak gir en rekke tiltak som kan virke avbøtende ved en nedleggelse.

- *«Opparbeiding av stier ned til nytt vannspeil»*

Kapittel 4.2 Mulige avbøtende tiltak: «Det kan etableres stier ned mot det nye vannspeilet. Slikt tiltak begrenser seg til å etablere stiene, og omfatter ikke videre drift og vedlikehold.»

- *«Tilrettelegging for bade- og fiskeplasser»*

Kapittel 4.2 Mulige avbøtende tiltak: «Det kan etableres strand og/eller fiskeplass ved det nye vannspeilet, f. eks. ved bruk av dagens avsatte grus- og sandsedimenter like innenfor dammen.

Slikt tiltak begrenser seg til å etablere plassene, og omfatter ikke videre drift og vedlikehold.»

- *«Tiltak for rask revegetering»*

Ved å nedlegge dammen vil neddemmet område bli tørrlagt og dette området bør overlates til naturlig revegetering. Plastring og tiltak for naturlig revegetering skal utføres om nødvendig. (ref Sammendrag). Naturlig revegetering er å foretrekke da faren for spredning av uønskede arter reduseres. (ref Kapittel 4.1 Planlagte avbøtende tiltak)

Kapittel 3.6 Landskap: «Selv om det skulle benyttes naturlig revegetering forventes det allikevel en rask kolonisering av pionervegetasjon som vil gi området et grønt preg. I forbindelse med senking av Dyrkornvatnet våren 2016 (etter over 100 års oppdemming) spiret materiale som lå i bunnsstratet i neddemmet område allerede på høsten samme år. Erfaring med at organisk materiale spirer raskt etter lang tids neddemming er også gjort av andre regulanter.»

- *«Sikring av toveis vandring for fisk».*

Med dagens dam har det aldri vært mulig at fisk kan vandre oppover, men ved flommer så har det vært mulig at fisk kan slippe seg med vannstrømmen. Ved evt. tiltak for å sikre vannspeil (betongterskel) skal den formes slik at utvandring fortsatt er mulig, men det planlegges ikke for spesielle tiltak for at fisk skal kunne vandre oppover.

- *Flomdempende effekt*

Høie Eiendom kan få utført en flomanalyse der flomdempning i Lonan, gitt ulike forutsetninger, blir vurdert.

Tredje punkt: Det er fullt mulig å informere fylkeskonservatoren angående fremdriften i arbeidet ved nedtapping av vannet. Fylkeskonservatorens arbeid bør ikke forsinke arbeidet med nedtapping og nedlegging av dam Lonan.

...

Svar fra Høie:

Det er fullt mulig å informere fylkeskonservatoren angående fremdriften i arbeidet ved nedtapping av vannet. Fylkeskonservatorens arbeid bør ikke forsinke arbeidet med nedtapping og nedlegging av dam Lonan.»

Tilleggsopplysninger

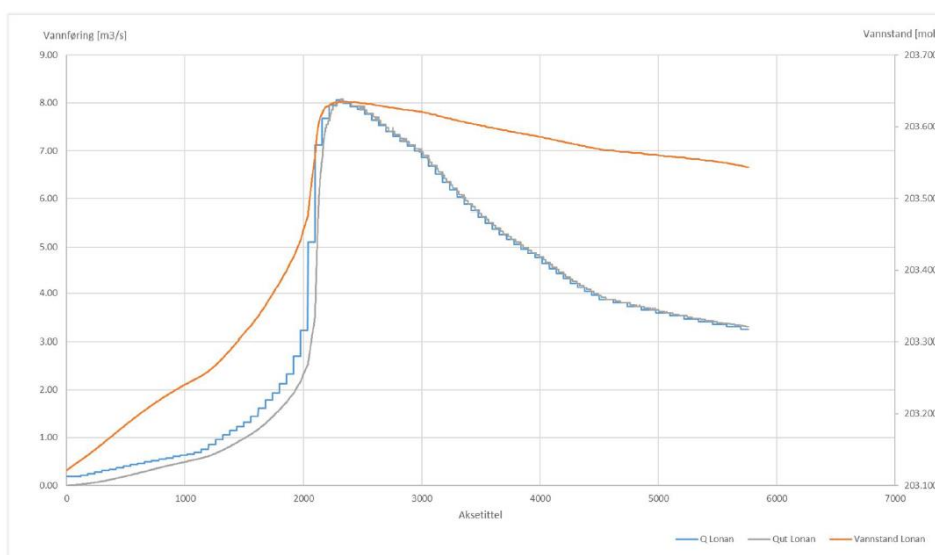
I sin kommentar til høringsuttalelsene har søker kommet med følgende vurdering av flomdempende effekt i Lona:

«Flomvurdering Lonan

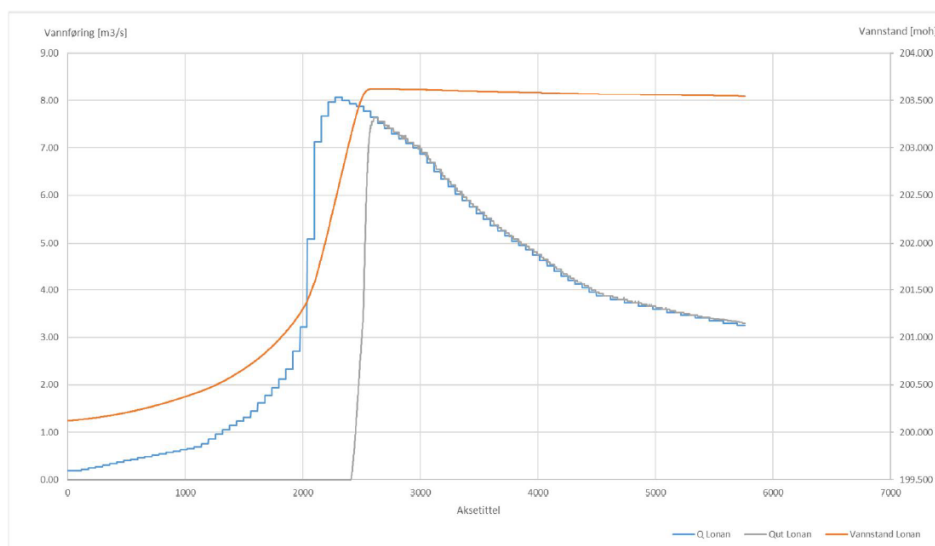
Det er i flere av høringsuttalelsene stilt spørsmål til den flomdempende effekten av dam Lonan. Det er nedenfor gjort en liten vurdering av de flomdempende effektene. Vurderingen er ikke kvalitetssikret og kan anses som foreløpig.

Forutsetningene for flomvurderingene er:

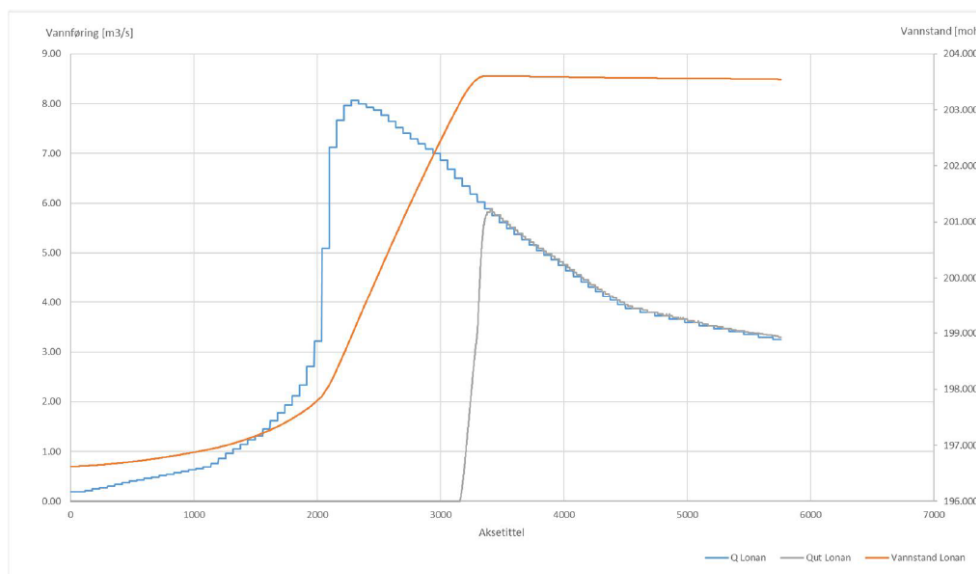
- Reguleringshøyden er 6,5 m.
- Magasinvolument er oppgitt til å være omkring 0,32 mill m³.
- Innløpsflom til Lonan er estimert ut fra nedbørmengder gitt i rapporten «Flommen på sørlandet 30.9-3.10.2017 og forløp gitt av met.no for Grotjønn i Kristiansand.
- Kapasiteten på tappeluken dam Lonan er ikke kjent
- Overløpskurven er gitt ut fra damtegnninger i søknaden

Figur 1 Starttilstand HRV

Figur 2 Vannstand senket 3 meter før flommen – forutsatt veldig tidlig varslings

Figur 3 Vannstand senket 6,5 meter før flommen (Lonan er tom for vann i forkant av flommen)

Magasinarealet er i forhold til nedbørfeltet såpass stort at det vil kunne virke dempende forutsatt betydelig regulering av dammen. Lonan bør være senket med mellom 3-6,5 meter før en flom inntreffer. Det er tidspunkt for flomvarsling sammen med tappekapasiteten som bestemmer hvor mye vannspeilet kan senkes.»

Etter befaringen kom følgende uttalelse fra **Roald Haugedal** i e-post av **27.7.2018**:

«Nå er vannspeilet så langt nede som det nesten kan komme, og vel da som det en gang var for lenge siden. Noe ikke mange, hvis der i det hele tatt er noen som lever i dag har opplevd å sett det!

Hvis NVE godtar at dette vannet forsvinner fra oss som bor her, ja da er det en skandale og vi har da ikke mye tiltro til dere! Men håper jo og regner jo med at dette ikke skjer og at dere stopper nedleggelsen av dammen her!

Her er jo så fint når vannspeilet er fullt, nå når vannet er nesten tomt så kjører de fleste turister bare rett forbi her, mens når det er fullt med vann så er der fullt av turister på den litt store parkeringsplassen og på bensinstasjonen her.

Det viktigste er kanskje oss beboerne her som har satt opp boligene og bensinstasjonen her kun på grunn av der var så fint her med vannet, det er jo bare en idyll når vannspeilet er fullt her, vi bader jo her, kommer og folk rundt forbi for å bade her. Vi går på skøyter her om vinteren når det lar seg gjøre og i det hele tatt mye liv rundt dette vann! Det er rett og slett helsefrembringende å ha dette vannet her! Det blir jo og brukt som vanning i hagene her om sommeren når det blir litt tørt rundt omkring. Men slik det er nå er det bare ett gjørmehull og vanskelig å få hente vann herifra!

Bilforhandlere har brukt og bruker det (når der er vann her) til å ta bilder av ny-bilene deres og lager reklamebilder av bilene. Folk har tatt bryllupsbilder her. Ett rikt dyreliv er der her og, med elg, rådyr, bever, fisk i vannet er der og mye av o.s.v. Dette forsvinne jo her når vannet forsvinner.

Høie eiendom bør oppgradere denne dam slik at den oppfyller dagens krav til dam, slik at vi kan beholde dammen med full vannspeil og ikke at den nedgraderes på noen som helst vis. Da

etter det er blitt gjort så er der kanskje en mulighet for kommunen å overta damanlegget. Så det er slik dere må gi tillatelse til og ikke at den nedgraderes på noen som helst måte.

Håper og ikke minst tror jeg dere jobber for oss beboere her og ikke lar profitten gå foran her for Høie eiendom. Husk på hvis det hadde vært dere selv det hadde gjeldt og at det var dere som bodde her, da tror jeg dere hadde fått opp øynene skikkelig, men jeg har troa på dere at vi får ha dette flotte vannet her!

Har lagt ved bilder fra hvordan det ser ut i dag, der renner fortsatt vann ut av damluka så der kan faktisk bli enda mindre vann, men sånn som det er nå så er det bare ett lite vannspeil midt uti gjørmene som da ikke er mye dypt, dette er på den ene siden av riksvegen, på den andre siden er Lona så godt som tom!»

NVEs vurdering

Grunnlaget i vannressursloven

Vannressursloven § 41 lyder som følger:

«§ 41.(adgangen til å nedlegge vassdragsanlegg)

Hvis eieren av et vassdragsanlegg ikke lenger vil holde anlegget ved like, skal anlegget fjernes og vassdraget så langt som mulig tilbakeføres til forholdene slik de var før anlegget ble bygd. Før en nedlegging skal eieren gi alle interesserte underretning god tid i forveien.

Hvis nedlegging kan føre til påtakelig skade eller ulempe for allmenne interesser, kreves konsesjon etter § 8. Konsesjon skal gis om ikke særlige grunner taler imot. Vassdragsmyndigheten kan sette vilkår i konsesjonen etter reglene i § 26.

Vassdragsmyndigheten kan gi konsesjon til at nedlegging skjer på annen måte enn nevnt i første ledd, hvis det ikke vil medføre noen økt fare eller skade.»

Nedlegging av dam Lonan er vurdert konsesjonspliktig fordi NVE mener at nedleggingen kan være til påtakelig skade for allmenne interesser i form av Rv 9 og rekreasjon. Slik NVE ser det er det behov for å sette vilkår om avbøtende tiltak ved en nedlegging. Alternativet til nedlegging er at noen andre ønsker å holde demningen ved like og overtar eierskapet og forpliktelsene knyttet til demningen, jf. vannressursloven § 42. Det er ingen som hittil har ønsket å ta over eierskapet til dam Lonan.

Hydrologiske virkninger av tiltaket

Høyebekkens nedbørfelt på 5,6 km² utgjør ca. 1/3 av Høyebekkens totale areal på 16,2 km². Magasinet til dam Lonan er forholdsvis lite med magasinivolum på 0,32 mill. m³. I følge Nevina (www.nevina.nve.no) estimeres middelflommen for vassdraget ved utløpet av dam Lonan, med et klimapåslag på 1,4 (anbefalt verdi), til 4,4 m³/s og 200-årsflommen til 12,2 m³/s. Ved tomt magasin vil dette gi en oppfyllingstid på 20 timer ved middelflom og 7 timer ved 200-års flom. Dersom reduksjonen i vannstand i magasinet er på 1-2 meter vil tilgjengelig magasinivolum for oppfylling være på maksimalt 0,1-0,2 mill. m³. Dette kan gi forsinket flombølge på minst 2 timer og maksimalt 12 timer ved hhv. 200 års flom og middelflom. Det forutsetter en aktiv manøvrering av magasinet der det tappes ned før flomhendelsen eller at magasinet ligger tomt i påvente av flomhendelser. Med fullt magasin vil demningen ikke gi noen fordrøyningsseffekt. Dette er i tråd med søkers vurderinger i tilleggsopplysningene til søknaden. Hvorvidt en forsinkelse av flommen i dam Lonan vil gi mindre skadevirkninger i vassdraget nedstrøms er avhengig av responstiden i nedbørfeltet nedstrøms.

Dersom dam Lonan skal bestå må dammen rehabiliteres og lekkasjer i dammen tettes. Når magasinet ikke er i bruk, vil det normalt stå forholdsvis fullt og ikke ha noen flomdempende effekt uten en aktiv regulering av magasinet. Overløpet på demningen kan konstrueres slik at det virker flomdempende nedstrøms, men det forutsetter at magasinet er tomt ved starten av en flomhendelse. Det kan ikke forventes at en eier av dammen pålegges et ansvar for slik manøvrering, og kommunene Vennesla og Kristiansand har begge uttalt at de ikke ønsker å ta over eierskapet til dam Lonan. NVE legger derfor til grunn at flomforholdene nedstrøms dam Lonan ikke vil forverres ved en nedlegging.

Forholdet til vannforskriften

NVE skal ved vurderingen av om konsesjon skal gis etter vannressursloven § 8 foreta en vurdering av kravene i vannforskriften § 12 vedrørende ny aktivitet eller nye inngrep. Her er tiltaket fjerning av eksisterende inngrep, men det vil i seg selv føre til andre inngrep som ny terskel og andre avbøtende tiltak. For å sikre at avbøtende tiltak ikke er til hinder for å nå miljømålet, må de ikke skape nye vandringshinder eller føre til ny forringelse av vassdraget.

I utgangspunktet vil en nedlegging av vassdragsanlegg bidra til å gjenopprette naturtilstanden. NVE vil vurdere alle praktisk gjennomførbare tiltak som vil redusere skadene og ulempene ved nedleggingen. NVE setter vilkår i konsesjonen som anses egnet for å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten. NVE vurderer gjennom konsesjonsbehandlingen om samfunnsnyttene av nedleggingen er større enn skadene og ulempene ved tiltaket.

Lona er ikke en egen vannforekomst, men er en del av bekkefeltet Høyebekken. Tiltaket vil etter NVEs vurdering ikke medføre noen endring i miljøtilstand og ikke noe behov for endret kategorisering.

Naturmangfold

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot relevante bestemmelser i naturmangfoldloven. I NVEs vurdering av søknaden om nedlegging av dam Lonan legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, høringsuttalelser, samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart den 9.5.2019. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jmfør naturmangfoldloven § 8.

Av rødlistede arter i influensområdet er det kun registrert taksvale (NT). Av vanntilknyttede arter er det registrert bever (LC) ved vesle Lona, og ifølge søknaden er det ørret og abbor i Lona. Det er registrert gnag på osp i et område med nærhet til vannspeilet, men ingen registrering av beverhytter. Om lag 500 meter nedstrøms dam Lonan er det langs Høyebekken registrert et lite område med naturtypen rik edelløvskog av lokal verdi.

Dagens demning har virket som en barriere i bekken. Ved fjerning av demningen er det mulig at det er behov for å etablere en terskel der bunntappelukaen har vært for å ikke senke vannspeilet mer enn tidligere nivå. Bekkeløpene inn i Lona vil også kunne ha behov for tilpasninger til ny vannstand for å sikre muligheter for fiskevandring. Ved en ev. konsesjon kan NVE sette vilkår om at en ev. terskel utformes slik at den ikke er til hinder for fiskevandring og at det gjøres en biotopjustering nederst i innløpsbekkene.

NVE vurderer at en nedlegging av dam Lonan ikke vil være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4 eller forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5. NVE har også vurdert påvirkningen i sammenheng med andre påvirkninger på naturtypene, artene og økosystemet. Flere små vann på Støleheia er påvirket av deponi og nytt datalagringscenter, men det er også mange andre små vann i området. Vannspeilet til Lona vil

reduseres betydelig, men 1/5 vil fortsatt bestå ved en nedlegging. NVE vurderer at den samlede belastningen på økosystemet og naturmangfoldet er liten, jamfør naturmangfoldloven § 10. Den samlede belastningen anses ikke som så stor at den blir avgjørende for konsesjonsspørsmålet

Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet, og NVE mener at naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) ikke skal tillegges særlig vekt. Eventuelle avbøtende tiltak og utformingen av disse vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Landskap og brukerinteresser

De fleste av høringsuttalelsene går ut på at tiltaket vil forringe dagens bruk av Lona til rekreasjon og ødelegge landskapsbildet. Ut fra bunnkotekart som følger med søknaden vil det opprettholdes et vannspeil på begge sider av fyllingen, men dette vil reduseres til ca. 1/5 av dagens vannspeil. Søker ønsker ikke å så til de brakklagte områdene, da de mener at det raskt vil komme opp planter som gir et grønt preg i områder med fine sedimenter. På sikt vil det etablere seg skog dersom området ikke holdes aktivt åpent. I utvaskingssonen vil det være behov for tilførsel av finere masser for rask revegetering. Høie Eiendom AS gir uttrykk for at de ikke ønsker å ha varig ansvar for tiltak, men at de er villig til å gjøre noen tilpasninger i det området som ikke lenger demmes ned. Vennesla kommune ønsker at det settes vilkår om at området som ikke lenger blir liggende under vann må sikres, ryddes og tilbakestilles med rask vegetering og at det anlegges stier ned til nytt vannspeil og badestrender og fiskeplasser. De ønsker at stein fra dammen benyttes til slike prosjekter.

NVE mener at det er sannsynlig at det vil skje en hurtig revegetering der organisk materiale ikke er vasket ut av sedimentene og at dette på sikt vil ivareta de landskapsmessige hensynene, men på enkelte steder kan det likevel oppstå behov for revegetering. Det vil antagelig være behov for tilpasninger i den tidligere reguleringssonen, blant annet for å sikre adkomsten til det gjenværende vannspeilet og gjøre det attraktivt. NVE mener at det er positivt om stein fra dammen kan benyttes til avbøtende tiltak av hensyn til rekreasjon i Lona og vesle Lona. NVE kan sette vilkår om at det lages en plan for istandsetting av nedtappingsområdet, som godkjennes sammen med detaljerte planer for landskap og miljø.

Kulturminner

Dam Lonan er en del av industrimiljøet ved Høie fabrikker, der produksjonen er lagt ned. Fylkeskommunen ønsker at det varsles om nedtappingen slik at de kan dokumentere dammen som kulturminne. NVE kan sette krav om varsling som vilkår i en konsesjon.

Vennesla kommune ønsker at en del av dammen skal stå igjen som et kulturminne. Dette er ikke forenlig med lovverket som krever at vassdragsanlegget skal fjernes.

Samfunnsmessige virkninger

Demningen har konsekvensklasse 2, og et ev. brudd i dammen kan ha konsekvenser for et bolighus og Rv 9. Dammen har derfor behov for jevnlig tilsyn og vedlikehold. Dam Lonan er et vassdragsanlegg som ikke er i bruk, og det er søkt om nedlegging og fjerning. Det er viktig at slike anlegg fjernes når ingen ønsker å vedlikeholde dem, både av hensyn til samfunnssikkerheten og for å unngå at de utgjør en fare eller ulempe for naturmiljøet.

Senkning av vannspeilet kan gi setninger i fyllingen som Rv 9 ligger på. Det er ikke anlagt rør gjennom fyllingen for avløp fra vesle Lona, og strømmingen av vann går mot Lona gjennom fyllingen. For å unngå for sterk strømming i fyllingen og setningsskader som følge av senkningen, er det viktig at den skjer tilstrekkelig sakte. Vegvesenet vet ikke hva slags materiale fyllingen består av, og vet derfor ikke om 30 dagers nedtappingstid er tilstrekkelig, men mener at veibanen må overvåkes under nedtappingen. Søker er ikke sikker på kapasiteten til bunnluken og vet derfor ikke hvor fort vannet kan tappes ned. Nedtappingshastighet kan også ha betydning for erosjon og stabilitet i vannkanten i resten av Lona. Ved nedtapping med maksimalt 15 cm per døgn, som er en vanlig begrensning ved nedtappinger av hensyn til erosjon og vannlevende fauna, vil det ta ca. 36 dager å tappe ned magasinet. En nedtapping må heller ikke forårsake flomforhold i bekken nedstrøms demningen, og en begrensning i nedtappingen på 15 cm/døgn vil gi en maksimal økning av vannføringen på 180 l/s. NVE mener at det er behov for å sette vilkår til nedtappingshastighet og overvåkning dersom det blir gitt konsesjon.

Oppsummering

NVE mener at dam Lonan er viktig lokalt og for enkelte husstander, men dette hindrer ikke nedlegging etter loven. NVE mener at fjerning av magasinet ikke vil ha noen nevneverdig innvirkning på flomforholdene i Høyevassdraget. Om lag 1/5 av vannspeilet i Lona vil bestå etter nedleggingen. Områder som i dag er neddemt vil fremstå som golde en tid etter nedtappingen, og det kan være behov for å gjøre landskapsmessige tilpasninger og tilrettelegge for hurtig revegetering for å redusere virkningene av tiltaket. Demningen er et teknisk-industrielt kulturminne av lokal karakter, knyttet til industrimiljøet ved Høie fabrikker, og fylkeskommunen ønsker å dokumentere dette. Det er behov for overvåkning av ev. setninger i Rv 9 ved nedtapping av magasinet.

NVEs konklusjon og tillatelse

§ 41 i vannressursloven sier at konsesjon til nedlegging skal gis så fremt ikke særlige grunner taler imot. I denne saken har ikke NVE funnet særlige grunner som taler imot nedlegging av dam Lonan. NVE gir Høie Eiendom AS tillatelse etter vannressursloven § 8, jf. § 41, til å legge ned dam Lonan. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

NVE minner om at det fortsatt er mulig for andre å overta damanlegget i henhold til vannressursloven § 42.

Dette vedtaket gjelder kun tillatelse etter vannressursloven.

Denne konsesjonen bortfaller hvis ikke rivningsarbeidet er satt i gang senest tre år etter at konsesjonen ble gitt, jf. vannressursloven § 27. Det samme gjelder hvis arbeidet deretter blir innstilt i mer enn to år. NVE kan forlenge fristen én gang med inntil tre nye år.

Hvis konsesjonen eller konsesjonsvilkårene brytes kan det ilegges overtredelsesgebyr, eller straff med bøter eller fengsel inntil tre måneder, jf. vannressursloven §§ 60a og 63 første ledd bokstav c.

Vi minner også om at konsesjonæren plikter å varsle NVE om eventuelle navne- og/eller adresseendringer frem til vassdragsanlegget er lagt ned.

Konsesjonsvilkår for nedlegging av dam Lonan

I medhold av lov av 24. november 2000, nr. 82 om vassdrag og grunnvann (vannressursloven) § 8, jf. § 41, kgl. res. av 15. desember 2000 og fullmakt gitt av Olje- og energidepartementet 19. desember 2000, gir Norges vassdrags- og energidirektorat under henvisning til søknad av 19.10.2017 og til dette notat, NVEs vedtak for nedlegging av dam Lonan, Høie Eiendom AS tillatelse til nedlegging av vassdragsanlegget dam Lonan i Høyebekken på følgende vilkår:

1. Tappehastighet og vannstandsendringer

Vannstanden i Lona og Vesle Lona skal senkes med maksimalt 15 cm per døgn slik at senkingen ikke medfører urimelige ulemper eller skader for naturmiljøet eller Rv 9.

2. Konsesjonærs ansvar ved anlegg/drift m.v.

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og driften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, fornminner m.v., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Dersom slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal rette myndigheter underrettes i god tid på forhånd.

3. Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Det skal utarbeides en plan for gjennomføring av nedleggingen. Planen skal inneholde forslag til avbøtende tiltak av hensyn til landskap og rekreasjon. Planen skal forelegges NVEs miljøtilsyn og godkjennes før arbeidet settes i gang.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at anleggsarbeidet er startet. Sjøppl som tidligere er dumpet i innsjøen skal ryddes og sendes til godkjent mottak. Kravet gjelder hele arealet som blir tørrlagt ved nedleggingen.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til dette vilkåret.

4. Kulturminner

Kulturminnemyndighetene hos Vest-Agder fylkeskommune skal varsles i god tid før nedtapping om når nedtappingen starter.

Rune Flatby
direktør

Gry Berg
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Forholdet til annet lovverk

Forholdet til plan- og bygningsloven

Forskrift om byggesak (byggsaksforskriften) gir saker som er underlagt konsesjonsbehandling etter vannressursloven fritak for byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette forutsetter at tiltaket ikke er i strid med kommuneplanens arealdel eller gjeldende reguleringsplaner. Forholdet til plan- og bygningsloven må avklares med kommunen før tiltaket kan iverksettes.

Forholdet til forurensningsloven

Det må søkes Fylkesmannen om nødvendig avklaring etter forurensningsloven i anleggs- og driftsfasen. NVE har ikke myndighet til å gi vilkår etter forurensningsloven.

Forholdet til kulturminneloven

Konsesjonæren plikter i god tid før anleggsstart å undersøke om tiltaket berører automatisk fredede kulturminner etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9. Viser det seg at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredede kulturminner, plikter konsesjonæren å søke om dispensasjon fra den automatiske fredningen etter kulturminneloven § 8 første ledd, jf. §§ 3 og 4.

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes fylkeskommunens kulturminneforvaltning med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 annet ledd, jf. §§ 3 og 4.

Øvrige forhold

Utsikt fra boliger, private avløpsanlegg, privat vannforsyning og forringelse av verdi på boliger er privatrettslige forhold som ikke blir vurdert ved konsesjonsbehandling etter vannressursloven.

NVE forutsetter at tiltakshaver har de privatrettslige rettigheter som kreves for å gjennomføre tiltaket før detaljplaner for nedleggingen godkjennes.

Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven

Post 1: Tappehastighet og vannstandsendringer

Følgende data for vannføring er lagt til grunn for NVEs konsesjon:

Middelvannføring	l/s	190
Middelflom med klimapåslag	l/s	4400
200-årsflom med klimapåslag	l/s	12200

Det settes en begrensning ved tappingen på maksimalt 15 cm per døgn. Dette vil gi en begrensning i vannføringens økning til maksimalt 180 l/s, og sørge for at hensynet til potensielle setningsskader, erosjon og vannlevende organismer blir ivaretatt.

Post 3: Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

Detaljerte planer for landskap og miljø skal forelegges NVEs regionkontor i Tønsberg og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang.

Vi viser også til merknadene i vilkårenes post 4 nedenfor, om kulturminner.

Nedenstående tabell søker å oppsummere føringer og krav som ligger til grunn for konsesjonen. Det kan likevel forekomme at det er gitt føringer andre steder i dokumentet som ikke har kommet med i tabellen. NVE presiserer at alle føringer og krav som er nevnt i dokumentet gjelder.

NVE har gitt konsesjon på følgende forutsetninger:

Demningen	Demningen skal fjernes fra damstedet i sin helhet
Ny terskel	Dersom det er behov for å etablere en terskel for å sikre opprinnelig vannspeil, skal denne ikke være til hinder for fiskevandring opp og ned bekken. Materiale fra demningen kan brukes til å bygge opp terskel.
Avbøtende tiltak	Det skal utarbeides en plan for gjenbruk av stein fra dammen som avbøtende tiltak av hensyn til naturmiljø, landskap og rekreasjon. Planen skal også inneholde forpliktende forslag til avbøtende tiltak av hensyn til sikkerhet, naturmiljø, landskap og rekreasjon.

Dersom det ikke er oppgitt spesielle føringer kan mindre endringer godkjennes av NVE som del av detaljplangodkjenningen. Dersom det er endringer skal dette gå tydelig frem ved oversendelse av detaljplanene.

Post 4: Kulturminner

NVE forutsetter at utbygger tar den nødvendige kontakt med fylkeskommunen for å klarere forholdet til kulturminneloven § 9 før innsending av detaljplan. Vi minner videre om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på kulturminner i byggefasen, jamfør kulturminneloven § 8 (jamfør vilkårenes post 4).

Vedlegg

Kart

